

INSERTIUNI:

se plătesc cu prețuri foarte reduse.

Manuscrisurile sunt a se adresa redacției și acele a nu se înainta.

Epistole nefrancate nu se primesc.

ACTIVITĂȚEA

ABONAMENT:

Pe an 6 cor. pe 1/2 an 3 cor.

Pentru plugari—țărani pe an 4 coroane.

Pentru România și străinătate. Pe an 16 franci.

Un număr costă 12 bani

EDITOR, PROPRIETAR ȘI ȘEF-REDACTOR:

DR. AUREL MUNTEAN

Apare în fiecare Joi.

REDACTOR RESPONSABIL:

LAURIAN BERCIAN

Din duelgiu — protosincol.

II.

Valoarea unui bărbat se apreciază și se judecă după faptele lui.

Nu ne rămâne nici nouă, decât să considerăm activitatea și faptele noului protosincol și apoi să concludem asupra vredniciei sau nevredniciei lui, precum și asupra faptului, că bine a lucrat sau nu episcopul Aradului atunci, când cu dela sine putere, fără mult scrupul l'a avansat la gradul de protosincol.

Nu poate fi cu supărare această punere în cumpănă a valorii nou promovatului protosincol, dat fiind, că atât dânsul, cât și de protosincolii promovatorului Episcop ocupă oficii publice și ca atari responsabili pentru faptele lor nu numai înaintea lui Dumnezeu și înaintea bisericii și a publicului mare românesc.

Fiind una din cele mai mari datorințe a presei noastre de a controla mersul afacerilor noastre publice, fie ele naționale sau bisericesti, a lăuda ce-i bun și a înfiera ce-i rău, ne vom ocupa și noi cu o singură faptă a promovatului călugăr, rămânând, ca asupra studiilor, calificățiunii și activității sale profesionale să ne ocupăm în un articol special în nrul viitor.

Faptul, de care voim să ne ocupăm este următorul:

În congresul național-bisericesc din anul Domnului 1900, a fost deputat și de curând promovatul protosincol Ciorogariu. Ca deputat a fost ales de membru în comisiunea școlară, ear' comisiunea în chestiunea catechisării elevi-

lor nostri dela școlăle străine l'a ales de raportor.

În calitate de raportor al acestei comisiuni dânsul a sedus congresul într'un mod, care la forurile civile s'ar urmări după legile penale; dar' întemplantându se în biserică — biserică este mai tolerantă și cel puțin până acum nu avem cunoștință, ca se se fi făcut ceva în cauză. Casul e *celebru* și merită deplină importanță.

Iată-l: Comisia școlară avea raportul consistorial prezentat în această chestiune, precum și materialul adunat.

Referentul Ciorogariu în acest material a găsit și cerculariul consistoriului arhidiececesan din 14 Ianuarie 1899 exmis în afacerea catechisării elevilor nostri dela școlăle străine din arhidieceasă constător din 16 puncte.

Domnul Ciorogariu a scos frumos numitul cerculariu i-a făcut o mică introducere și un mic epilog și l'a prezentat congresului ca operat propriu, respective al comisiei.

Proiectul la propunerea archimandritului Musta nu a fost admis la pertractare în congres, ci restituit consistoriului metropolitan, pentru-ca el se se ocupe mai întâiu cu acest proiect. Aduce laude comisiei și referentului pentru zel.

»Tribuna Poporului«, foaie redigată de fratele seu Rusu, nici nu a întârziat a-l glorifica ca pe un »bărbat consumat de școală«, ca pe mentorul congresului.

Iată ce zice între altele:

»Dacă a fost câte un moment înălțător și acela se datorește amicilor nostri aradani, dintre cari Oncu și Romul Ciorogariu s'au distins prin referate ținute pe-un nivel adevărat academic«.

Ear' »Biserica și Școala« redigată pe timpul acela de V. Mangra zice:

»Același referent dl Ciorogariu raportează cu privire la starea catechisării elevilor ortodoxi dela școlăle străine și propune: »Consistoarele se îndatorează a prevedea cu catecheți toate școlăle streine, unde sunt elevi de ai nostri, și totodată să iee măsuri, ca catechisarea să se țină în toată regula după următoarea normă: (urmează 16 puncte).

Archimandritul Musta cere, ca proiectul de regulare amănunțită să se transpună Consistoriului metropolitan, ca acela să-l studieze, revadă și prezenteze spre aplicare definitivă. Laudă altcum comisia pentru zelul, cu care a compus și a adunat materialul de lipsă.

Referentul Ciorogariu *insistă să nu se detragă comisiunilor dreptul de a prezenta congresului și propuneri independente de rapoartele consistoriului metropolitan«.*

Nu mult a putut însă dl Ciorogariu să se odichnească pe laurii câștigați așa ușor prin o simplă șterpelitură de circular arhidiececesan, căci iată ce scrie »Telegraful Român« în nrul 140 din 1900 în articolul intitulat: *Catechisarea:*

»În congresul din anul acesta s'a prezentat un raport detaliat al consistoriului metropolitan în chestiunea catechisării«.

Consistoriul metropolitan între altele a promovat la congres de-odată cu raportul consistoriului nostru arhidiececesan și cerculariul din Ianuarie 1899, în care s'a regulat mai în detaliu catechisarea elevilor greco-orientali în școlăle străine de pe teritoriul arhidiececesan.

Comisiunea școlară din sinul congresului a luat din actele promovate la congres cerculariul consistoriului arhidiececesan, a acceptat întru toate cele 16 puncte, în cari s'a normat catechisarea aici în arhidieceasă, le-a

prezentat ca operat al ei, și a propus primirea lor ca normă pentru întreaga metropolia.

Ce e drept, comisiunea școlară congresuală a pus o mică *introducere și un mic sfârșit*, și în acel mod a prezentat congresului normele statorite în arhidieceasă la începutul anului 1899.

Congresul, se vede, că nu a fost din destul instruat despre aceea, că proiectul de normativ al comisiei școlare din sinul congresului este operat! consistoriului arhidiececesan, deoarece-ce cu cuvinte bine alese prin rostul Preacuvioșiei Sale domnului archimandrit Filaret Musta a lăudat zelul, munca și aptitudinile de specialitate ale comisiei școlare, care în scurt timp a prezentat un asemenea operat, operatul însă l'a derivat la consistoriul metropolitan spre a-l comunica consistoriilor eparchiale, ca acelea să pună în practică ceea-ce se potrivește cu împrejurările din parohii, și apoi la timpul seu despre cele esperiate să facă raport.

Un vestmânt frumos, chiar străin fiind el, împodobeste pe om«.

Consistoriul metropolitan încă s'a ocupat cu chestiunea aceasta și iată ce scrie Consistoriului eparchial din Arad:

»În congresul ținut est an, raportând consistoriul metropolitan că o regulare uniformă a catechisării la institutele străine întâmpină greutăți neînvinse din cauza insuficienței mijloacelor pentru datoria catecheților, comisiunea școlară a congresului (raportor Romul Ciorogariu), aflând între actele prezentate congresului cerculariul consistoriului arhidiececesan din 14 Ianuarie 1899, Nr. 9563 din 1898, emis în afacerea catechisării în urma concluderii cons. metrop. din 12 Noembrie 1897, Nr. 334, comunicat tuturor consistoriilor, — a copiat acel circulariu și l'a prezentat în congres, ca operatul seu propriu.

În decursul discuțiunii asupra aceluia, unii membri ai congresului au constatat cu multă satisfacțiune, cu recunoștință și laudă, zelul, munca și aptitudinile de specialitate ale comisiei școlare, crezând, că au de a face cu operatul aceluia, — ear' congresul aflând, că nu e consultat a vota un operat co-

FOIȘOARA

TOMA „CEL BOGAT“.

De Toma satu'ntreg vorbește,
Și toți îi zic lui »cel bogat«,
Că grâu'n sură-i putrezește,
Ne-aflându-i loc de așezat....

Și despre el se duce veste
Chiar peste munți și peste văi,
De'n gura lumii ca poveste:
Ajunge-avut pe drepte căi...

Dar' fost-a și el cu amaruri
În lungul șir de ani trăiți,
Fulgii albi spun de necazuri,
Când el era piintre lipsiți...

Vorbește-se și despre multe
Frumoase lucruri de-ale lui,
Cu drag copiii stau s'asculte
De el ori-cât de des le spui...

Căci nu găsești l'asemănare
De inimă un om mai bun,
»E milă lui de cel-ce n'are« —
Sărăcii dăruiți o spun.

La el se duc ei ca acasă,
Pe nimeni dintre cerșitori
»Mână goală« — uu mi'l lasă,
Deși-i deschid ușa cu zori...

Dar' bogăția-i trecătoare,
Ca banul umblă ea prin mâni,
Așa că'n ziua viitoare
Pe-al tēu bun alții sunt stēpāni.

Aceasta soarte nemiloasă
Dă și de »Toma cel bogat«,
Și lumea-i ca din fire scoasă
De urma ei când a și dat.

Deodată'l ved din poartă'n poartă,
O cărje abia c'a mai aflat,
Care'n cerșit cu straița'l poartă,
Schiopând alături la umblat.

I-i șterge-ades ochii cu pumnul
Eșind de pe la miluit,
Căci dintre zece numai unul
În cale nu l'a huiduit...

Din când în când plânge-și durerea
Cu ochi de lacrimi înroșiți,
Deplânge lumea nu averea
Ce-a dat-o el celor lipsiți...

Dar' Dumnezeu cel sfânt și tare,
Astfel probând inima lui,
Ii dă avere chiar mai mare
Decât cu graiul poți s'o spui...

Și eară-și stă lumea uimită,
Și ear' de Toma »cel bogat«
Spune-o poveste'navușită,
Din vremi ce-atât s'a mai păstrat:

»Măntrebi unde să mergi, mēi frate
Cu mine: cerșitor uitat, —
Să capeți ce-va de'n bucate...?
Te'ndrept la Toma »cel bogat!«

Moteancă.

Amintiri din anul 1866 de Ioan Mihaiu, proprietar în Orăștie

(Urmare)

(10)

Deși în vre-o câteva minute ajunserăm la locul unde inamicul încercase un atac în contra divisei noastre, ce se afla la avant posturi totuși la sosirea noastră, dispăruse deja și numai noul de pulbere de pe drumul pe care apucase il mai puterăm observa. Două pușcături de tun descărcate de cătră artileria noastră pe urma inamicului a fost

totul ce am făcut. Să poate că inamicul I. regiment de Cuirasiri prusac nu plănuișe un atac în contra noastră, fără scopul lui era a descoperi numai poziția și puterea numerică a noastră. După o oră ne-am rentors în tabera noastră și eram veseli, că cătră 6 ore ne-am putut consuma în pace menagea.

Să apropia de înserate și fiecare fecior cerca împrejur, unde ar afla un loc potrivit pentru odihna de noapte. Dar' nu ne-a fost dat a gusta odihna aceasta, căci pe la 8^{1/2} ore seara s'a repetat scena dela 4 ore, dar' într'un grad cu mult mai înfiorătoriu. Cu 2^{1/2} escadroane a regimentului de cuirasiri amintit, inamicul a dat năvală asupra divisei noastre și cu iușala fulgerului a încunjurato de 3 părți; pe lângă toate salvele de focuri cu cari fură întimpinați din partea celor două companii ale noastre, cari formaseră în pripă un carré, cutezătorii călăreți naintară până lângă carré ba le succese a străbate chiar și'n lăuntru lui. Cu toate acestea feciorii nostri nu s'au intimidat fără umăr la umăr au stat ca un zid și sau apărat cu o bravură rară, ba în urmă cu strigăte de »ura« au năvălit cu baioneta asupra dușmanului punându-l pe fugă. După vre-o câteva minute un nou escadron, care se vede că se afla în rezervă, a încercat asaltarea, dar' și asaltul

dificatoriu fără ascultarea consistoriului metropolitan și a consistoriilor eparchiale, — prin concul Nr. 84 a derivat proiectul de regulament, care se credea, că e al comisiei școlare, la consistorul metropolitan.

Afacerea fără îndoială primea altă soluțiune, dacă referentul comisiei ar fi informat congresul, că proiectul de regulament e scos din actele consistoriului metropolitan și nu e elaboratul comisiei școlare congresuale, ci e operatul consistoriului arhidieceșan.

Această stare a lucrurilor am comunicat-o și celorlalte consistoare, și le-am transpus câte un exemplariu din circularul Veneratului Consistoriu, invitându-le să aplice aceleași norme la școlile străine de sub iurisdicțiunea lor, dacă admit referențele locale.

Ei bine, orb trebuie să fie cine-va ca să nu vadă, că călugărul Ciorogariu a sedus Congresul (ca să nu folosim alte expresiuni mai aspre, dar' meritare), ca să câștige glorie înaintea ciracilor și împodobindu-se astfel cu pene străine. Că este creștinesc și călugăresc lucrul, aceasta o judece mare parte publicul românesc.

Puncte de orientare

cu privire la

Intemeierea muzeului istoric-etnografic român.

A. Secția istorică

I.

În secțiunea istorică se vor grupa toate acele obiecte, ce se vor afla din trecutul poporului, fie acelea pietri, cărămizi antice și de interes, inscripții, monete, statue, fie arme, scule de ale bărbatilor mari și vestiți, beliduci, literați, poeți archirei, conducători politici etc. Fotografii, desemnuri de ale locurilor de interes istoric, ruine; casele, unde s'au născut oamenii noștri mari, lucrările lor, scrisori monograme, etc.

II.

Biserica. Considerând importanța deosebită a bisericii române pentru existența poporului nostru să impune necesitatea a aduce la Sibiu una din bisericuțele de lemn mai caracteristice, a o reconstrui pe un teren corespunzător d. e. în curtea muzeului, și a aranja internul ei cu tot felul de vase, odoare, cărți, icoane și peste tot cu o

colecție de obiecte sfinte pentru trecutul nostru de mare interes. Aici s'ar putea așeza și colecțiile de manuscrise și cărți rituale, etc., adunate din parohiile române, (Vezi o asemenea biserică reproducă la Karl Atz »Die cristliche Kunst in Wort un Bild« pag. 281 din Veresmort (Vörösmarkt). Tot aici s'ar putea păstra mulțime de alte obiecte din viața noastră religioasă: de sculptură, pictură, etc. Cruci din cimiteriu, etc. Până să se afle o asemenea biserică, se adună numai obiectele bisericesti.

B Secția etnografică.

I.

Casa țărănească. a) Desemnuri fotografii sau miniaturi despre planul general al caselor țărănești din diferite locuri după sistemul vechiu și original, cu indicarea edificiilor economice, îngrăditurilor, etc. Apoi împărțirea odăilor și a despărțimintelor economice, obiecte principale din ele, așezarea lor obicinuită. Porți, porțițe, ușciori etc. Descrierea lor cu numirea originală a tuturor părților.

b) *Intocmirea internă.* Mobile: pat, masă, scaune, laviță, poliță, ladă, almaru, cuieru, feșnice, icoane, etc. Apoi vase, blide, cofe, donițe, sălărițe și tot felul de obiecte din casă.

Firește se aleg obiectele cele mai caracteristice. La fiecare se înseamnă numirea populară.

II.

Industria de casă. Aceasta trebuie să formeze una din apartamentele cele mai însemnate ale muzeului, dat fiind, că atât Românul cât și Româncă sunt meșteri pricepuți în confecționarea de multe lucrări artistice. Aci aparțin tot felul de produse ale industriei de casă, uneltele pentru confecționarea lor și materia, din care se fac, în toate stadiile ei de prelucrare. Unelte de tors, țesut, impletit, etc.

O colecție de mare valoare formează pentru această parte a muzeului neintrecutele modele de cusături și țesături românești colectate de »Reuniunea de agricultură din comitatul Siibiului«, și câte un exemplar din albumu-

rile pregătite și edate de ea. Reuniunile noastre de femei asemenea dispun de colecții interesante de asemenea natură.

III.

Porturi. Un despărțământ valoros la acestei secțiuni trebuie să formeze variatul și frumosul nostru port național de prin toate ținuturile. Modele în mărime naturală să recer pentru a prezenta după toată cuviința acest port. Aici este locul și pentru »păpușile« dăruite din diferite părți »Reuniunii de agricultură din comitatul Siibiului«.

Din daruri dela diferiți particulari cu inimă, ușor s'ar putea colecta și în câte un singur sat un model de port bărbătesc, altul de fată, de nevastă, copii, etc., cari sunt mai caracteristice. Bijutării țărănești: cercei, mărgelile, salbe, inele, ținte, etc.

În legătură cu aceasta secțiune se va face apoi și un »Album colorat« de costume naționale românești; mai ales, că în aceasta privință stă la dispoziție și o sumă de 400 cor. votată în adunarea generală dela 1902.

IV.

Obiecte, ce privesc pregătirea mâncărilor, etc. Vatră, ceaon, cărpător, etc. Descrierea mâncărilor naționale și a beuturilor obicinuite. Timpul de mâncare.

V.

Obiecte, ce se folosesc la felurile ocașionale: naștere, botez, cununie, înmormântări, etc., sărbători, seceriș, etc. Stea, Crai, Țurcă, jocuri. O colecție de ouă împistrite (incondeiate), etc. Dăftorii, boscoane și alte asemenea rândueli cu descrierea diferitelor datini, credințe, superstiții și descântece etc.

VI.

Musică. Dansuri. Toate instrumentele de muzică în us: dela frunză, trișcă, flueră, fluer, tulnic, cimpoi, drimbe, cetera, până la cele mai perfecte.

Canete, strigături. Reproduseri fonografice. Descrierea dansurilor naționale. Fotografii, Reproduseri kinematografice, etc.

VII.

Obiecte din toate ocupațiunile poporului român:

a) *Lucruri din viața păstorilor dela stână, târlă.* Intocmirea acestora în miniatură. Uneltele și vasele lor. Semnele pentru înfierarea vitelor. Răvașuri, numiri de vite, câni.

Descrierea traiului lor.

b) *unelte de pescărit.* Luntre, crășnic, leșnic, halău, vërse, sac, unghită, făcii cu furcuțe. Peștii din apele noastre, numirea lor.

c) *Instrumente de vânător.* Puști, piștoale, țititoare de praf, etc. Unelte de prins paseri. Măța de prins șoareci, etc.

d) *Unelte de băieș, de spălat aurul, etc.* Steamuri în miniatură. Din viața plutașilor.

e) *Tot felul de unelte agronomice în us.*

De mara valoare etnografică devin unelte primitive, cari încep a eși din folosință.

VIII.

Tipuri caracteristice de Români, cu fețe expresive; Munteni, țărani, moți, țopi, etc. Pictură, fotografii, etc. Structura corpului, pielea ochii, păr, etc. Defecte corporale mai obicinuite. Gușați. Statistica sporirei. Măsurări antropologice, făcute de experți.

IX.

Produce limbistice. Povești, basme, strigături, bocete, colinde, descântece, cimilituri, găciturii, proverbe. Datini la diferite zile calendaristice și ocașionale. Credințe, superstiții, boscoane, etc.

X.

Fotografii, desemnuri de comune însemnate, ținuturi romantice, edificii monumentale, biserici, școale, etc. Monografii. Morminte.

Din ședința Comitetului central al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în Sibiu la 28 Iulie 1904.

Revoluție. Demolări în casa țării.

Așa sună rubrica foii »A Nap«, dela Budapesta No 15, sub care scrie următoarele, ce noi reproducem în extras:

acesta fu respins de către divisia noastră, ce se pusese într' aceea în ordine și formase de nou carré.

Regimentul ca și la atacul dela 4 ore porniș în ajutorii divisei strîmțorate îndată la auzul întiei salve de focuri, dară și de astă-dată inimicul părăsise locul de luptă încă înainte de a ajunge regimentul acolo. Comandantul regimentului de curasiri mai sus amintit locotenent-colonel Karl V. Heinichen, care fiind în fruntea escadroanelor sale și străbătuse chiar și în carré, străpuns de mai multe bajonete — el ca și calul — zăcea greu rănit așternut la pământ, apoi mai mulți cai fără stăpâni alergând împrejur și rîncezind au fost tot ce am mai văzut dela inamic.

»Perderile noastre au fost 3 țiciori răniți la cap, ear' a prusacilor 2 oficeri și 5 feciori morți, 3 oficeri și 9 feciori răniți« o proporție aceasta, care este fără seamăn în tot decursul acestei campanii, deoarece perderile noastre în toate ciognirile și luptele date, erau cel puțin de 3 ori așa mari, ca ale contrariului.

După o oară ne-am retras earăși la locul taberei noastre aducând cu noi pe oficerul rănit pe care încă în noaptea aceea l-am trimis în spitalul din Olmütz.

Decursul acestui atac mi-l-a comunicat acolo la fața locului regretatul major Basil Sandor de Vist pe atunci adjutant dela al 3. batalion și este conform cu descrierea lui în Oesterreichs-Kämpfe in Jahre 1866«.

Referitoriu la aceasta învingere strălucită sunt de remarcat două momente, cari

nu cred să aibă păreche în istoria luptelor armatei austriace și anume: *Spargera carréului prin cavalerie fără a aduce pe ostași în disordine și ai măcelări și respingerea cavaleriei cu bajoneta de către infanterie; mai ales încercarea din urmă; care nu este prevăzută în nici o instrucție militară și s'a sevîrșit de bună-seamă la o inspirație momentană a feciorilor, fără de a li-să fi dat o asemenea comandă.*

Prezența de spirit și bravura extraordinară dovedită de ostașii noștri la străbateră inimicului în carré și apoi alungarea lui cu bajoneta, deși ne era numeric covîrsitoriu, în acestea două împrejurări zace importanța acestei lupte memorabile de care regimentul totdeauna va fi mândru și va servi ca un îndemn și pildă vie pentru generația prezentă și cele viitoare, că cum au să-și împlinescă datoria pe câmpul bătăliei atunci când vor fi chemați a apăra tronul și patria. Dar' nu mai puțin să poate mândri și poporul român acărui fii, din cari se compune aproape în totalitate sa acest regiment, au sevîrșit asemenea fapte eroice.

Că aceasta luptă glorioasă a fost apreciată după merit și de cercurile militare competente se vede d'acolo, că toți oficerii acelei divisei dinpreună cu majorul batalionului al III. cărui aparțineau acelea două compaii precum și o mare parte din ostași au fost decorați de către Majestatea Sa Împăratul.

Intru aducerea aminte a acestei memorabile zi, regimentul în tot anul sârbează pe

14 Iulie și e în curgere și ridicarea unui monument în curtea casarmei din Orăștie.

15—21 Iulie 1866.

Acestea zile abstragînd dela marșurile forțate ași putea zice că au fost cele mai liniștite în tot timpul retratei noastre, cu toate că regimentul în două rënduri se găsea în poziții așa de periculoase, încât ușor putea fi angajat într'o luptă neegală, care numai cu înfrîngerea lui s'ar fi terminat și numai în tîmplărei avem de a mulțăm, că am scăpat d.n aceea stare primejdioasă, pecum voiu arăta în cele următoare.

În 15 Iulie încă nu se crepăsé de ziua când ridicarăm tabera dela Biscupitz și pornirăm către oiașul Kremsier, stațiunea destinată pentru repausul de astăzi. În apropierea acestui orașiu, unde abia pe la 5 ore d. a. ajunserăm, tăbăirăm pe un câmp cu holde parte secerate și cu snopii puși în clăi parte încă nesecerate, cari nu arători erau zdrobiți de armată ca niște gunoae fără nici un preț. Nici nu ne așezasărăm bine pe locul croit pentru taberă, și o mulțime de domni și dame venind din oraș și impresosândune formal, ne îngrămădeau cu întrebările lor și cu drag ascultau răsunsurile despre pațaniile noastre. Visita aceasta ne-a făcut o plăcere deosebită, căci de 2 luni numai convenisem, ba nici nu mai văzusem o asemenea societate.

Trecuse deja de 11 ore când trecărăm prin o pădure de stăjar ce era tăiată prin o vâlcea dealungul căreia ducea drumul no-

stru. După ce ne depărtasem de vr'o doi km. o luptă teribilă se încinsă în pădurea aceasta. Inimicul de sigur ca să răsbune eșecul dela Biscupitz, au năvălit cu forțe considerabile asupra trupelor noastre ce se aflau în coloane de marș și înfrîngîndule, au fost silite a se rentoarce eară către Olmütz de unde plecaseră. Lupta aceasta numită dela »Dub și Tobitscau« a fost cea mai mare ce s'a dat în decursul retratei și ne-a cauzat enorme perderi: 49 oficeri, 1311 ostași, 219 cai și 17 tunuri.

O întârziere de un pătrariu de oră era destul, ca regimentul să fie angajat în aceasta luptă atât de dastroasă pentru armele noastre. Mult m'a surprins un răspuns al comandantului regimentului nostru colonelului Baumgarten; un oficer din statul major alergînd cu calul din spre locul luptei a somat pe colonelul nostru, ca să se re'ntoarcă și să participe la luptă; acesta îi răspunde că el are poruncă să meargă numai înainte dară nu înapoi. Răspunsul acesta negativ nu cred să nu fi avut mai târziu urmări neplăcute pentru comandantul nostru, căci nu se poate presupune că un oficer al statului major să facă o asemenea recercare fără de a fi fost competent. Înainte de bătălia dela Königgratz ori-ce comandant de trupe trebuia îndată să alerge acolo unde auzea cea dintîiu pușcătură de tun fără a aștepta un ordin special.

(Va urma).

»Lucruri teribile s'or întâmplat azi în dieta țării.

Cu puteri infernale a erupt patima în urma loviturii parlamentară dela 18 Nov. Deputații opoziționali între strigăte asurzitoare au zdrobit catedra președintelui, s'au năpustit asupra gendarmilor îmbrăcați în uniformă de servitori ai parlamentului și cu lovituri și ghiolduri i-au alungat pe dorobonții lui Tisza din dieta țării. — Inversunarea din ce în ce tot crește și nu a încetat, până nu au adunat mesele și fotelele de cafele pe grămadă în mijlocul sălii.

Opoziția aliată deja la 9 ore dimineața s'a pus în mișcare, mergând aproape în corpore către dietă. Acolo au fost provocați de inspectorul polițial să se legitimeze, ceiace i-a indignat pe deputați și împingând la o parte organele siguranței publice, au intrat în dietă, unde au dat de gendarmerie de nou construită, cu care s'au apucat la pâruială, până le-a succes ai da pe toți afară.

Cătră 10 ore a sosit și partida guvernamentală în frunte cu ministrul-președintele Tisza, care a încercat de cele văzute și după câte-va minute au părăsit cu toții parlamentul, lăsând vorbă prin cuștorul dietei, că azi nu se va ținea ședința.

Deasupra grămezii de mobile stricate, ce era în mijlocul sălii au ridicat formă de furci, pe cari era spânzurate numele președintelui Perczel și al ministrului Tisza.

În urma acestora ministrii s'or retras în sala ministerială, unde or ținut ștat despre cele întâmplate și măsurile ce vor avea de luat.

În ședința dela 14, Mercuri, a fost liniște deplină întru cât a presidat Jakabffy Imre, vice-președinte, Perczel s'a dus acasă.

S'a cetit rescriptul regesc despre deschiderea sesiunii a patra. Președintele anunță, că mâne, Joi, va fi ședința de constituire.

După o ședință de abia 5 minute s'a încheiat dieta și verificat protocolul. Așa scrie »Ellenzék« dela 14 l. c.

Tot aci cetim, că ministru-președinte Tisza a fost deprimat și a ocupat loc cu colegii săi ministrii în rândul prim a scaunelor deoarece fotelele ministeriale erau deja zdrobite.

Să svonise vestea, că se va ținea ședința la 7 ore dimineața, despre ce se avisaseră deputații în puterea nopții. Deja la 7 ore dimineața se află grof Andrásy cu 70 deputați în dietă și numai acum se constată, că vestea a fost falsă.

Despre cele ce se vor fi mai întâmplat Joi și zilele următoare vom da informări în Nr. viitor.

O întimpinare.

Mai mulți locuitori din Romos și mai cu seamă rudenii de-ale celor duși la »America« se plâng, că primăria comunală, respective oficiul notarial de acolo nu le inmanuează scrisorile, ce le vin din America, în mod punctual.

S'au întâmplat și aceea, că li-s'a dat oamenilor epistole desfăcute, chiar și câte două deodată. Dlui notar din Romos îi tragem atențiunea la aceste împrejurări și îl somăm să îngrijească de personalul său, care așa se vede, că nici ideile nu are de asprimea art. de lege V. din anul 1878 §. 327, care zice: »cine desface o epistolă, scrisori

sigilate sau telegrame adresate cui-va fără drept și autorizare; și cine-și însușește epistole nesigilate sau telegrame de ale altuia, ca să cunoască conținutul lor sau le dă altuia cu același scop: comite abatere, și poate fi pedepsit cu arest până la 8 zile și până la 100 fl. în bani«.

»Cine spune (trădează) altora secretul câștigat în așa mod, sau se folosește în paguba trimițătorului sau adresatului de conținutul epistolei sau telegramului: se pedepsește cu arest până la 3 luni și în bani până la 1000 floreni«.

Este trist de tot, că sistemul vechiu, pe când era și în Romos postă, se practică și acum. Despre dl notar de acum nu presupunem așa ceva, se vede că are însă pe lângă sine atari ce cuftă curioase, cari comit violări de secretul epistolelor, fără a se jena de această faptă uricioasă.

În vremile vechi la atari făptuitori li-se tăiau mâinile.

Curțile țărănești.

(Urmare și fine).

Ecuretele în curțile de pe la țară, sunt puse fără nici o regulă, la voia întâmplării și îndesuite unele într'altele. Am văzut la mulți coșarele vitelor lipite de case, ba chiar sub același acoperiș cu casa. Cotețele paserilor la mulți sunt în prispa sau sub prispa casei. De multe-ori pătulele și coșarile sunt în dreptul ferestrelor casei, așa că opresc lumina soarelui ca să între în casă.

Apoi curțile sunt pline de noroaie și de tot felul de groaznice murdării, cum bălegi, resturi de nutrețuri, așchii, gunoaie, și câte și mai câte! Aceasta pentru-că țeranul în curtea casei își ține vitele, mai ales porcii, cari rămă curțile și drumurile.

În multe curți țărănești te ia un miros greu, înăbușitor, omoritor!

Pe deoparte vitele fac murdării, pe de altă parte chiar și oamenii fac mari murdării în curte. Țeranul nostru n'are privată destinată pentru trebuințele firești, privata lui este pe după casă ziua, ear' noaptea dinaintea casei, lângă prispă. Femeile aruncă lăturile din ușă, aci lângă prispă. Tot aci aruncă resturile de bucate, de zemuri, jumulesc paserile și câte altele multe și de toate. De măturat curtea, Dumnezeu e bun, la câte un an odată, dacă o fi și atunci. Dar' și când mătură curtea, gunoiul îl lapadă în drum, lângă poartă Coșarele vitelor, cotețele paserilor nu se curăță nici odată, până se prăpădesc.

Cu un cuvânt, țeranii nostri pătorează bălegarurile vitelor pe lângă casă, ca să-i îmbolnăvească și pe ei și vitele lor, ear' grădinile și țarinile lor sunt stoarse de toată vlaga prin sămănături dese și neîntrerupte. De când au început a-i face cu deasila jandarmii, ca să-și curețe curțile de bălegaruri, au mai început și ei a-și mai curăți câte nițel curțile, dar' bălegarurile și gunoaiele le aruncă prin gropi, prin hududoaie și pe gârle, ca să spurce și apele. Ceva mai trist și mai nenorocit nici că se mai poate.

Iubiți săteni, lăsați-vă de uritul obicei, ce aveți de a fi așa de nepăsători față de curțile caselor voastre. Fiți mai cu dragoste, mai cu tragere de inimă cătră ele.

Nu vă așezați ecuretele voastre în curte așa fie-cum și fie-unde, fără nici o regulă, fără nici o bătaie de cap. Nu închideți lumina casei cu ecuretele, puneți-le ceva mai departe de casă și mai cu osebire coșarele vitelor și cotețele paserilor, ca se goniți putoarea bălegarului de lângă casele voastre. Țineți curat în coșare și cotețe scoțând mereu bălegarurile din ele și țineți-le

curat aștetnute cu ogrinjuri și nisip. De asemenea oboarele vitelor să nu fie pline de bălegaruri. Bălegarurile și gunoaiele să le stringeți în grămadă la un loc într'un colț de grădină, departe de casă, sau în țarină în capul locului. Cu bălegarurile, cari sunt o bogăție mare pentru noi, îngrășați-vă grădinile și țarinile, nu le aruncați în gropi, în hududoaie, și pe gârle.

Sățencelor, dela voi să pretinde curățenia caselor și a curților voastre. Drept aceea, nu le murdăriți, aruncând lăturile în toate gunoaiele în curte. Lăturile și toate zemurile strângeți-le în vase și le turnați pe grămada cu bălegar în grădină, fiind-că lăturile și zemurile fac bălegarul și mai bun. Măturați-vă curțile cât se poate mai des, ca să stea totdeauna curate. Nu lepădați gunoaiele în drum, căci nu e frumos și nu e sănătos. Sunteți datoare ca să măturați și drumurile în dreptul caselor voastre și să le țineți curate.

Sățenilor și sățencelor, iubiți-vă, fie-vă drag de casele voastre, de curțile voastre, de locuințele voastre, cum vă iubiți și vă e drag de viața voastră, de sufletul vostru, de copiii vostri și de ochii vostri. Nu fiți dușmani și nepăsători față de ele, căci vă dușmăniți, vă faceți rău vouă înși-vă, vă scurțați și vă amăriți viața. Faceți ca casele voastre să fie ca un pahar frumos, curțile voastre ca niște oglinde mândre, ear' grădinile și pometurile voastre să fie atât de frumoase ca raiul lui Dumnezeu, pline de frumusețe, de plăcere, de mulțumire și de toată îndestularea, pe care având-o să preamăriți pe Bunul Dumnezeu, dătătorul de tot binele.

»Fiilor, nu puneți la uitare învățătura mea și inima voastră să nu uite poruncile mele, căci ele vă vor aduce zile lungi și ani de viață și de îmbelșugare! (1)«.

(»Albina«)

Prof. Teodor Bălășel.

NOUȚĂȚI

Fondul lui Iancu. Bani adunați pentru ridicarea unui monument la mormântul lui Iancu în Czebea, confiscăți din partea guvernului, în urma ordinului ministrului de interne a fost dați în proprietatea »Asociațiunii, cu menirea de a fi întrebuințați la școala civilă de fete din Sibiu.

Suma face 9402 cor. fără interesele ce se vor computa dela confiscare încoace.

Organisări generale. În comunele din cercul pretorial al Orăștiei chiar acum se fac alegerile reprezentanților și a primăriilor comunale. Este dureros, că cei ch. mați a conduce destinele comunelor, prec și învățători, nici acum nu cunosc prescrierile legii comunale și îndrumează pe cei neîndreptățiți a face recurs, pe când pr. mul for în afacerile de alegeri sunt și se află în comune.

Legea comunală, art. XXII. din anul 1886 este clară și costă — în traducere românească — abia 50 fl.

Răsboiul Ruso-Japones. De când au ocupat Japonii dealul de 203 metri înalt din apropierea Port-Arturului, aceștia dominează terenul și le-a succes a trage cu tunurile asupra vapoarelor de răsboiu, ce mai rămăseră adăpostite în golful Port-Artur.

Așa dară puterea maritimă Ruscască dela Port-Artur este total nimicită. Acum este aproape și căderea cetății. Le mai stă nădejdea în armata dela Vladivostok, care se zice, că ar fi ordinată să vie în ajutor pe mare la vale.

Advocatul poporului.

Cine se folosește de documentele altuia pentru a stoarce prin aceasta ajutor dela public, se pedepsește cu închisoare până la o lună. (Art. de lege XL. §. 71 din 1879).

Cei cari prin farmeca, tâlcuire de visuri, dat de noroc etc. umblă să stoarcă

bani dela oamei, se pedepesc cu închisoare până la 8 zile și pedeapsă în bani până la 100 fl. (Art. de lege XL. §. 79 din 1879).

Cine fine în casa sa neascunse astfel de otrăvuri, pe cari alții cari nu le cunosc prin gustare se bolnăvesc sau își causează chiar moartea, se pedepesc cu închisoare până la o lună și cu pedeapsă în bani până la 300 fl. (Art. de lege XL. §. 108 din 1879).

Serate de-ale meseriașilor români.

Din prilejul ședinței literale a 11-a, ținută la 24 Noemvrie a. c., în localitățile »Reuniunii sodalilor români din Sibiu«. găsituneam 132 persoane împreună. În sala cea mare, într'un frumos etagier se găseau arangiate câte-va zeci din cele 150 obiecte, pe cari deșteptul măestru compactor, dl Petru Ilieș le dăruiește cu scop de a se sorta între participanții ședinței din Decemvrie când toți cei-ce vor lua parte primi-vor câte o plăcută suveniră precum cadre pentru icoane, ținătorae de jurnale și de perii, perinute pentru oroloage, călindare perpetue, cărți folositoare etc. etc.

Președintele nostru, dl Vic. Tordășanu, ne binevintează și mulțumește veteranului membru onorar dlui Nicolae Simtion și ficei sale pentru cinstea ce ne-o dă prin participare. Notarul Reuniunii dl. I. Apolzan, cetește protocoalele ședințelor administrative, din cari aflam cum comitetul atrage atențiunea asupra concursului »Andronic« pentru împărțirea de stipendii între maeștri, calfe și învățăcei, concurs cu terminul 31 Decemvrie v.; aflam cum din venitul curat al reprezentației teatrale s'au dăruit sume, destul de însemnate între cei mai lipsiți și mai pe sus de toate cum bine aprecia noastră poetă d-șoara Maria Cunțanu, prilegiu de inspirație a găsit în aceea producție și închinată câteva strôfe frumoase meseriașilor noștri. Bună impresie ne-a făcut faptul, că membrii de ai Reuniunii îndepărtându-se din Sibiu iau în toată forma rămas bun dela Reuniune și din mari depărtări pun Reuniunea în curent cu locul petrecerii și cu ocupațiunile lor. Astfel fostul bibliotecar Nic. Bratu, culeg. de litere, frumoasă scrisoare a trimis din Lipsca, dl Ioan Dobrotă, sod. pantofar, trecând din Budapesta la München pune în vedere, că se găsește la școala de croit, unde își îmbogățește cunoștințele.

În cât pentru programul seratei dl Nicolae Ișan cu vocea-i atrăgătoare ne-a cântat câteva arii frumoase; dl Vasile Dumitru, predatu-nea bine poezia »Dormi în pace« de Vlăhuță; dl Nicolae Neagoe, sodal croitor ne-a cetit respicat și la înțeles articol de ziar »Munca«; mitica Elisabeta Nicola, ne-a surprins cu frumos recitata poezie »Regina Ostro-Goților«, de Coșbuc; dl Petru Șerban, sodal cismar a fost la înălțime cu frumosul cântec »Plecat-au moșii la țeară«; dl Laurențiu Boldor, sodal măsar, tot harnic și tot cu interes pentru cauză, ne-au predat cu mult sentiment poezia »La icoană« de Vlăhuță. În mod nu se poate de plăcut am fost surprinși, când d-șoara Miți Foltuș din Beiuș, care petrecând la fratele seu sodal lăcătuș, a ținut să asiste la ședința noastră și să ne delecteze cu cântarea »Mai am un singur dor« de Șorban, pe care am fi ascultat o toată seara dat find, că d-sa dispune de vocea clară, dulce și nu se poate mai melondioasă. Dl Filimon Delorean, sodal cismar, a produs mult haz cu bucată »Tinerel m'am însurat«; Anița Prașca, tot drăguță și simpatică, a plăcut mult în poezia »Cântec ostășesc« de Coșbuc, ear' mititelul Traian Moga, bucurie a făcut părinților sei și bucurie ne-a făcut tu-turora eu frumoasa recitare a poeziei

»Mircea-cel-Mare și solii« de Bolni-
neanu.

Terminat programul și terminată
și sortarea celor 15 cărți între cei pre-
senți, în cuvântul dl Irieș și aduce multe
urări de bine presidentului Reuniunii
dlui Tordășianu din privilegiul onomastice
sale, sărbate chiar în ziua ședinței lite-
rare și îi dorește ca bunul D-zeu să-
țină încă mulți și fericiți ani spre a-și
vedea și spre a se putea bucura încă
până e în viață de roadele muncii sale,
închinat cauzelor noastre de interes
general și deosebi clasei meseriașilor
noștri. Adânc impresionat dl Tordă-
șianu, mulțumește cu căldură dlui Irieș

și mulțumește comisiunii Reuniunii, ca-
rea în frunte cu dl vice-president George
Poponea a ținut să-și felicite la locuința
sa. D-sa ne asigură, că tot ce face, face
din dragoste cătră noi și dorește ca dra-
gostea să sălășluiească în inimile noas-
tre și atunci ori-ce întreprindere încor-
onată va fi de succesele cele mai stră-
lucite, succese pe cari d-sa le consideră
de cea mai înaltă recompensă a mu-
ncii sale.

Înălțat sufletește 'mi-am zis: frumos
e Doamne a petrece între oameni po-
vățuți de credință, speranță și dragoste
precum îi găsec la Reuniunea sodali-
lor noștri.
„Brumărel“.

„DACIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE

P. I.

Avem onoare a vă aduce la cunoștință, că am transformat isvorul și am
aplicat un expert la manipulare, prin ce apa noastră s'a îmbunătățit și este cu mult
mai plăcută ca până acum. La dorința vechilor mușterii și consumenți i-am redat
numele vechiu de:

Apă minerală din Șoimușul-Murășan.

ANALISA CHEMICĂ

	în 1000 grame apă
Calcium hydrocarbonat	1.0542
Magnesium hydrocarbonat	0.3497
Calcium sulfat	0.2316
Natrium hydrocarbonat	0.1705
Ferum hydrocarbonat	0.0390
Kalium chlorid	0.0520
Mangan hydrocarbonat	0.0154
Kalium hydrocarbonat	0.0094
Lithium hydrocarbonat	0.0019
Silicium dioxid	0.0096
Suma substanțelor solide	1.9333 grame apă
Acid carbonic liber	2.3953
Volumul acidului carbonic liber	1214.6 c. c.

Precum dovedește aceasta analiza „Isvorul din Șoimușul-Murășan“ (apă
acra de Pauliș) e a se număra în grupa acelor ape acre pământoase, cari conțin fer.
După caracterul seu chemic, format din cantitatea și proporția părților sale constitu-
tive, isvorul acesta face parte din grupa apelor mai renumite. Are un prea plă-
cut gust și fiindcă conține deosebit mult acid carbonic — în privința căruia „Is-
vorul“ ocupă un loc între apele acre mai de frunte — prin limpezimea sa e o
excelentă apă de beut. Pentru locuitorii părților lipsite de darul unei ape sănătoase: apa
„Isvorului“ e de neprețuit. Din compoziția potrivită a apei se poate deduce,
că și pentru praxa medicală va fi un factor important.

Conform actului alăturat, apa trimisă spre analizare s'a scos și sigilat în fața
antistiei comunale.

Budapesta, la 3 Martie 1903.

Dr. Hankó Vilmos m. p.,

(L. S.)

profesor de chimie la școala reală superioară de stat a cercului
II-lea din B.-Pesta, membru al academiilor maghiare de științe.

Institutul nostru a îngrijit, ca aceasta apă distinsă și răcoritoare, care beută
curată, cu vin ori sirup este tot asemenea de excelentă să fie pusă la dispoziția
onoratului public și anume cu un preț foarte puțin:

- a) 1 ladă cu 25 sticle de 1 ltr. franco gara Deva Cor. 6.25
b) 1 „ „ 50 „ „ 1 „ „ „ „ 14.50
c) 1 ladă cu 25 sticle de 1/4 ltr. franco gara Deva Cor. 5.50
d) 1 „ „ 50 „ „ 1/2 „ „ „ „ 13.—

trimiterea ambalajului (ladă, sticlă și tioc franco gara Deva) se restituie

ad: a) Cor. 4.50 || ad: c) Cor. 4.—
b) „ 11.— || d) „ 10.—

Comandele, plățile și reclamele se fac la adresa:

»Intreprinderea de apă minerală M.-Șoimuș“ în Deva

Până acum am introdus apa în următoarele localități și am instituit
deposite, și anume în

- 1) Deva, la întreprindere însăși;
- 2) Orăștie, « Gustav Zobel;
- 3) Sas-Sebeș, « George Pop;
- 4) Alba-Iulia, « Salamon Löwi;
- 5) Abrud, « Absolon Faur;
- 6) Cluj, « Haraszthy Jenő;
- 7) Caransebeș « „Severineana“, inst. comercial;
- 8) Gross « Maxim Pop;
- 9) Lipova « Grossman Miksa;
- 10) Arad « Hartmann Samu

Stăruința noastră este în a introduce aceasta apă
în țeara întreagă în cel mai scurt timp.

Ca întreprindere atât de folositoare, apelăm la binevoitorul sprijin
obștesc, rugându-vă a ne onora cu comande cât de multe.

Orăștie, Septembrie 1904.

„Dacia“

instituit de credit și economii soc. pe acții.

„THE STANDARD“

fondată în anul 1825.

Efectuește

Asigurări de viață pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Incasso anual Coroane: 32.000.000— Dividende solvite Cor.: 170.000.000—
Avere proprie: 260.000.000— Despăgubiri de viață > 520.000.000—
Agentura generală pentru Transilvania: Cluj, Strada Ferencz József Nr. 17.
Filială pentru Ungaria:
Budapesta, Strada Kossuth-Lajos Nr. 4 în palatul Standard (Casa proprie).
43—50 Centrala generală: Edimburg (Anglia).

„DACIA“

instituit de credit și economii, societate pe acții.

Reședința societății: Orăștie (Szászváros, Broos).

Birourile societății se află în casele proprii:
(Strada Berăriei nr. 12).

Capital social 100.000 cor.

Operațiunile societății sunt:

A) primește depuneri spre fructifi-
care.

a) depuneri fără anunț până la 100
cor. 5 1/2 %.

b) depuneri mai însemnate cu anunț
de un an cu 6 %.

c) depuneri făcute de biserici, școale,
corporațiuni culturale ori cu scop
de binefacere cu 6 %.

Contribuția erarială pentru su-
mele depuse se plătește prin institut.

Regulamentul special pentru de-
puneri se cuprinde în libelul de de-
duneri.

Depuneri, ridicări și anunțări se
pot face și prin postă și se resol-
vează fără întârziere.

B) Acoardă credite personale pe
lângă cambii.

C) Acoardă împrumuturi pe efecte.

D) Acoardă împrumuturi pe lângă
siguranță ipototecară.

E) Institue ramul de amanetare pe
aurituri, argintării, pe lângă dispo-
zițiile legale existente, procurându-și
concesiunea forului competent.

F) Cumpără și vinde efecte pu-
bliche, pe cari în cas de lipsă le poate
lombarda.

G) Cumpără și vinde realități.

H) Cumpără și vinde ori-ce lu-
cruri mobile.

I) Tot felul de întreprinderi co-
merciale și economice, în societate
cu alții ori singură.

K) Finanțează patente.

L) Arêndează și exarêndează rea-
lități și alte drepturi și întreprinder-
de tot soiul.

Directiunea.

„Minerva“ inst. tipogr., societate pe acții

în Orăștie Szászváros.

Opuri ———
Bilete de log. ———
Broșuri ———
Circulare ———
Bil. de vizită ———
Invitări ———
Bilanțuri ———
Acții ———
Cap. de epist. ———
Placate ———
Ord. de dans ———
Adrese ———
Compturi ———
Note ———
Preț Curent. ———
Anunțuri ———
Registre ———
Imprintate ———
Couverte ———
Bilete de cun. ———
Etc. etc. etc.

Există deja de 15 ani și este pro-
văzută cu tot felul de material
necesar, ca ori-care altă tipografie.

Institutul Tipografie

„Minerva“

pe lângă că efectuește ori-ce co-
mande repede și cu prețuri mode-
rate, se îngrijește totodată ca toate
acelea să fie estetic lucrate și
fără erori.

Până de prezent se bucură de sprigi-
nului celor mai îndepărtate orașe. Dovadă
aceasta despre promptitudinea și
acuratețea cu care efectuește ori-ce
lucrare.

Ca prima tipografie românească în
acest mare comitat, se roagă de bine-
voitorul sprijin al celorlate institute
rom., precum și al privaților.